

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/39/2019
Identifikačné číslo spisu: 1018200307
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1018200307.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: A. L., nar. XX.XX.XXXX, bytom Š. Č. XX, C., zastúpený: JUDr. Peter Harakály, advokát so sídlom Mlynská č. 28, Košice, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29.augusta č. 8 a 10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej č. 54471-6/2017-BA zo dňa 21.12.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/27/2018-60 zo dňa 19.11.2018, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/27/2018-60 zo dňa 19.11.2018 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 54471-6/2017 zo dňa 21.12.2017 z r u š u j e a v e c j e j v r a c i a na ďalšie konanie.

II. Žalobca m á voči žalovanej právo na plnú náhradu účelne vynaložených trov kasačného konania, ako aj konania pred krajským súdom.

Odôvodnenie

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava ako správny orgán prvého stupňa rozhodnutím č. 21193-18/2017-BAM zo dňa 08.08.2017 rozhodla, že žalobca nemá nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu zo dňa 12.04.2013. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že žalobca bol zamestnávateľom prihlásený na sociálne poistenie na obdobie od 12.04.2013 do 03.10.2013, pričom podľa protokolu inšpektorátu práce o úraze žalobca dňa 12.04.2013 o 07.30 hod. utrpel úraz pri práci na vykladaní štrku zo železničných vagónov, ktorú organizoval L. U., poverený na to subjektom Bryntin Technologies, ale zamestnaný v Bryntin Rail CZ, s. r. o. Praha. Ani jeden z uvedených subjektov nereagoval na výzvu pobočky na zaslanie stanoviska, či úraz je úrazom pracovným a žalobca ničím nepreukázal, že zamestnávateľom zodpovedným za úraz je L. U., ktorý má postavenie zamestnávateľa až od 01.07.2015.

2. Žalovaná v správnom konaní odvolanie žalobcu zamietla a rozhodnutie orgánu verejnej správy prvého stupňa potvrdila žalobou napadnutým rozhodnutím č. 54471-6/2017-BA zo dňa 21.12.2017. V

odôvodnení poukázala okrem iného na to, že podľa Protokolu IP Prešov žalobca v čase úrazu bol evidovaný na úrade práce, podľa vyjadrenia L. U. nemal vopred podpísanú zmluvu ani dohodu o vykonaní práce a spoločnosť Bryntin Rail CZ nemala so žalobcom založený pracovnoprávny vzťah podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce“). Žalovaná tiež poukázala na odpis obžaloby v trestnej veci 5T/100/2015 zo dňa 15.06.2016, v ktorom sám žalobca na otázku, či podpisoval nejaké listiny, dohody, odpovedal: „Nie. Nič. To bola len taká ústna dohoda“ a na otázku, či vedel, pre koho pracoval, uviedol „neviem, viem, že to je nejaká firma Prajtlím cz, ale neviem o nej nič, ani som nevedel predtým, ani ma to nezaujímalo, chcel som si zarobiť“. Žalovaná nespochybnila, že žalobca utrpel úraz, ale nie je možné určiť, že:

a. v čase úrazu mal status zamestnanca a

b. že úraz bol úrazom pracovným, keďže zamestnávateľ nespupracuje a nepredložil Záznam o registrovanom pracovnom úraze a Oznamenie poistnej udalosti, čo je v tomto konaní kľúčová vec. Skutočnosť, že zamestnávateľ prihlásil žiadateľa do systému sociálneho zabezpečenia nemá za následok automatické uznanie úrazu a úraz pracovný. Malo byť v záujme žalobcu, aby predložil listinné dôkazy, napr. dohodu o vykonaní práce, alebo dôkaz, ktorý by nasvedčoval tomu, že dňa 12.04.2013 utrpel pracovný úraz. Žalobca nepredložil také listinné dôkazy, ani nenavrhol iné dôkazy na podporu jeho, navzájom si odporujúcich tvrdení, keď na jednej strane tvrdí, že práca mala trvať len tri dni a na strane druhej mal byť zamestnancom u zamestnávateľa, o ktorom nič nevedel.

3. V správnej žalobe žalobca poukázal na skutočnosť, že z výpovede p. U. ako aj z Registračného listu fyzickej osoby (ďalej len „RL FO“) mal správny orgán vedomosť o tom, že zamestnávateľom žalobcu je Bryntin Technologies, s. r. o., Sabinovská 12, Bratislava, v mene ktorej p. U. konal a bol poverený na organizáciu prác na vykladaní štrku z vagónov. Uvedená spoločnosť žalobcu riadne a zákonným spôsobom prihlásila do poistenia. Je nesporné, že žalobca utrpel úraz pri vykládke štrku, takže ide o úraz pracovný.

Žalovaná bez akéhokoľvek odôvodnenia neprihliadla na registračný list fyzickej osoby (ďalej aj „RL FO“). Existenciu pracovného úrazu nemôže vylúčiť ani skutočnosť, že žalobca bol evidovaný na úrade práce, pričom povinnosť vypracovať pracovnú zmluvu a plnenie povinnosti voči štátnym orgánom je výlučne na strane zamestnávateľa, nie zamestnanca. V tejto súvislosti poukázal na to, že v zmysle judikatúry .... nárok na odškodnenie pracovného úrazu nezávisí od toho, či zamestnanec úraz ohlási alebo nie, ani od toho, či sa spísal alebo nespísal záznam o úraze. Skutočnosť, že k pracovnému úrazu došlo, možno dokázať aj svedectvom spolupracovníkov a tretích osôb (R 24/1965). Rozhodnutie žalovanej považoval za arbitrárne a odmietol argumenty žalovanej, že nemožno zistiť, či k poškodeniu zdravia došlo pracovným úrazom.

4. Krajský súd správnu žalobu zamietol a žalovanej nepriznal právo na náhradu trov konania. V bode 29. odôvodnenia rozsudku poukázal na to, že zamestnávateľ neoznámil, že zamestnanec utrpel pracovný úraz a nepredložil príslušné tlačivá; na prejednanie sporu medzi zamestnávateľom a zamestnancom, či ide o pracovný úraz, je príslušný okresný súd. V bode 41. dôvodil, že RL FO, ktorý zamestnávateľ podal poisťovni elektronicky dňa 12.04.2013 o 11:44 hod., nemožno považovať za rozhodnutie zamestnávateľa, že úraz považuje za pracovný, lebo také uznanie sa vykonáva výlučne na tlačive „oznamenie poistnej udalosti“ a „Záznam o registrovanom pracovnom úraze“ - tieto tlačivá však zamestnávateľ napriek opakovaným výzvam správneho orgánu nepredložil, a preto žalovaná správne nepovažovala úraz za pracovný. Mal za to, že tento záver vyplýva aj z (neskoršieho) rozsudku Okresného súdu v Trenčíne, č. k. 5T/100/2015-48 zo dňa 02.02.2018, ktorými boli fyzické osoby M.P: a O.N. oslobodení spod obžaloby, podľa ktorej sa dopustili trestného ublíženia na zdraví (žalobcu). Dospel k záveru, že žalovaná si zadovážila dostatok skutkových podkladov, z ktorých vyvodila správny právny záver, tento jasne a zrozumiteľne odôvodnila. Rozhodnutie žalovanej preto považoval za súladné so zákonom.

5. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“). Poukázal na to, že v celom správnom konaní bolo zrejmé, že jeho zamestnávateľom nebol p. L. U., ale spoločnosť Bryntin Technologies, s. r. o., so sídlom Sabinovská 12, Bratislava, v mene ktorej p.

U. iba konal, a že k pracovnému úrazu došlo dňa 12.04.2013, teda v čase, kedy bol zamestnancom uvedenej firmy.

Namietol, že žalovaná odmietla zaplatiť úrazovú dávku iba vzhľadom na tú okolnosť, že Bryntin Technologies, s. r. o. s ňou tento pracovný úraz neodkomunikovala. V takom prípade žalovaná mala konanie prerušiť podľa § 198 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a vyzvať žalobcu na podanie žaloby o určenie, či je jeho úraz pracovný alebo nie. Pri nejasnom alebo neúplnom postupe žalobcu mala žalovaná podľa § 196 a § 186 ods. 3 a 4 zákona č. 461/2003 Z. z. pomôcť žalobcovi nedostatky odstrániť.

Žalovaná podľa sťažovateľa neprípustne prejudikovala, že o pracovný úraz nejde, keď napríklad na pojednávaní krajského súdu dňa 19.11.2018 uviedla, že o tom svedčí „RL FO, v zmysle ktorého mal žalobca vykonávať prácu na základe dohody o vykonaní práce, ktorá podľa Zákonníka práce musí byť uzatvorená písomne“.

6. Sťažovateľ zdôraznil, že nedostatok písomnej formy nezakladá neplatnosť pracovnej zmluvy, na vznik faktického pracovného pomeru stačí dohoda účastníkov o jej obsahu a začatie práce pre zamestnávateľa.

7. Nesprávne právne posúdenie zo strany žalovanej a následne aj krajského súdu sťažovateľ videl v rozporuplnosti ich záverov a nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí, ktoré vychádzajú z nedostatočného zistenia skutkového stavu žalovanou. Žalobca utrpel pracovný úraz na pracovisku zamestnávateľa Bryntin Technologies, s. r. o. a pri práci v jeho prospech. Žalobca sám nemohol napraviť nesplnenie si povinnosti zamestnávateľa predložiť oznámenie poistnej udalosti a Záznam o registrovanom pracovnom úraze, pričom nesplnenie povinností zamestnávateľa nemôže znášať zamestnanec. Poukázal tiež na judikatúru v obdobných veciach, napr. rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžso/74/2015 zo dňa 14.03.2017, nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 2703/15 zo dňa 31.08.2016 a dôvodovú správu k Civilnému sporovému poriadku, v zmysle ktorej je súd povinný kompenzovať postavenie tzv. slabšej strany sporu.

8. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti poukázala na to, že zamestnávateľ síce RL FO podal dňa 12.04.2016, ale až o 11:44 hod., teda až následne po tom, čo žalobca utrpel úraz (o 07:30 hod.); v trestnej veci spáchania prečinu ublíženia na zdraví pritom žalobca vypovedal, že vykonával rovnakú prácu už dva dni pred úrazom a personalistka zamestnávateľa uviedla, že nových dohodárov prihlásila do Sociálnej poisťovne na základe dopoludňajšieho telefonického príkazu konateľa zamestnávateľa. Podľa názoru žalovanej žalobca v čase úrazu vykonával tzv. „prácu na čierne“.

9. Pokiaľ ide o tlačivá „Oznámenie poistnej udalosti“ a „Záznam o registrovanom pracovnom úraze“ ide o tlačivá, ktorými sa úraz uznáva za pracovný. V danom prípade tak zamestnávateľ napriek opakovaným výzvam neurobil.

10. Domnienka právneho zástupcu žalobcu, že pracovnoprávny vzťah môže byť uzatvorený aj ústne ..., je podľa žalovanej mylná, lebo takým postupom by zamestnávateľ porušoval pracovnoprávne predpisy. V tejto súvislosti poukázala na Protokol Inšpektorátu práce Prešov zo dňa 20.06.2013 o zistení nelegálneho zamestnávania ... dňa 12.04.2013 o 11.15 hodine ... A. L. ... ,bol s L. U., ktorý ich najal, dohodnutí na odmene 150 eur za odpracovaný deň“.

11. Podľa žalovanej neobstojí tvrdenie sťažovateľa, že ho žalovaná mala vyzvať na podanie žaloby o určenie, či je jeho úraz pracovným úrazom, lebo nikde v zákone sa nenachádza ustanovenie, ktoré by žalovanej takú povinnosť ukladalo. Podanie takej žaloby nie je pritom podmienené výzvou Sociálnej poisťovne a žalobca v rámci zásady, že právo patrí bdelým, mohol takú žalobu podať v okamihu, keď sa dozvedel, že zamestnávateľ jeho úraz neuznal za pracovný. V tejto súvislosti poukázala aj na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7So/144/2009 zo dňa 20.05.2010, v ktorom súd uviedol, že „môže vyzvať účastníkov konania (zamestnávateľa a žalobkyňu), aby podali návrh na súd na určenie miery zodpovednosti za škodu na zdraví v dôsledku pracovného úrazu“.

12. Žalovaná nespochybňovala závažnosť úrazu, ktorý žalobca utrpel dňa 12.04.2013, ale z uvedených dôvodov navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol.

13. V priebehu konania o kasačnej žiadosti sťažovateľ predložil súdu kópiu neprávoplatného rozsudku Okresného súdu Bratislava III, č. k. 11Cpr/2/2019-122 zo dňa 20.06.2019, ktorým tento súd určil, že úraz, ktorý utrpel žalobca A. L. dňa 12.04.2013 pri vykonávaní prác pre žalovaného BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., je pracovným úrazom a je daná zodpovednosť žalovaného v plnom rozsahu. V zmysle § 454 SSP kasačný súd nemohol na tento dôkaz v konaní o kasačnej sťažnosti prihliadať.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok - ďalej len „SSP“) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podanej kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 1 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti žalobcu je potrebné vyhovieť.

15. Podľa § 2 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. sociálne poistenie je úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania.

16. Podľa § 4 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom ku dňu 12.04.2013 zamestnanec na účely úrazového poistenia je fyzická osoba v právnom vzťahu zakladajúcim zamestnávateľovi úrazové poistenie.

17. Podľa § 7 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 30.06.2018 zamestnávateľ podľa tohto zákona je právnická osoba, ktorá je povinná poskytovať zamestnancovi príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 a jej sídlo alebo sídlo jej organizačnej zložky je na území Slovenskej republiky.

18. Podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.07.2014 pracovný úraz podľa tohto zákona je poškodenie zdravia alebo smrť fyzickej osoby spôsobené nezávisle od jej vôle krátkodobým, náhlym a násilným pôsobením vonkajších vplyvov, ktoré zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 utrpel pri plnení pracovných úloh alebo služobných úloh alebo v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh alebo služobných úloh, pre plnenie pracovných úloh alebo služobných úloh a pri odvracaní škody hroziacej zamestnávateľovi.

19. V zmysle § 16 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 30.06.2019 povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť v pracovnoprávnom vzťahu.

20. Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 24 zákona č. 461/2003 Z. z. úrazové poistenie vzniká zamestnávateľovi odo dňa, v ktorom začal zamestnávať aspoň jednu fyzickú osobu uvedenú v § 16, a zaniká dňom, v ktorom nezamestnáva ani jednu takúto fyzickú osobu.

22. V zmysle § 109 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nárok na úrazovú dávku vzniká odo dňa splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na dávku zamestnanca nezávisí od plnenia povinností zamestnávateľa platiť a odvádzať poistné na nemocenské poistenie, poistné na starobné poistenie, poistné na invalidné poistenie, poistné na úrazové poistenie, poistné na garančné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti; to neplatí na nárok na dávku zamestnanca zamestnávateľa uvedeného v § 7 ods. 2.

23. Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje z úrazového poistenia za podmienok ustanovených týmto zákonom (§ 13 ods. 3 písm. h/ zákona č. 461/2003 Z. z.).

24. Zákonník práce v ustanovení § 195 ods. 2 ustanovuje, že pracovný úraz je poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle krátkodobým, náhlym a násilným pôsobením vonkajších vplyvov.

25. Podľa § 223 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce zamestnávateľ môže na plnenie svojich úloh alebo na zabezpečenie svojich potrieb výnimočne uzatvárať s fyzickými osobami dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov), ak ide o prácu, ktorá je vymedzená výsledkom (dohoda o vykonaní práce) alebo ak ide o príležitostnú činnosť vymedzenú druhom práce (dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o brigádnickej práci študentov).

26. Podľa § 223 ods. 2 Zákonníka práce na pracovnoprávny vzťah založený dohodami o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru sa vzťahujú ustanovenia prvej časti, § 85 ods. 1 a 2, § 90 ods. 10, § 91 až 95, § 98, § 119 ods. 1 a šiestej časti.

27. Zamestnanec je fyzická osoba, ktorá v pracovnoprávných vzťahoch, a ak to ustanovuje osobitný predpis, aj v obdobných pracovných vzťahoch vykonáva pre zamestnávateľa závislú prácu (§ 11 ods. 1 Zákonníka práce).

28. Podľa § 1 ods. 5 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce pracovnoprávne vzťahy vznikajú najskôr od uzatvorenia pracovnej zmluvy alebo dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.

29. Podľa § 17 ods. 2 Zákonníka práce právny úkon, na ktorý neudelil predpísaný súhlas príslušný orgán alebo zákonný zástupca alebo na ktorý neudelili predpísaný súhlas zástupcovia zamestnancov, právny úkon, ktorý nebol vopred prerokovaný so zástupcami zamestnancov, alebo právny úkon, ktorý sa neurobil formou predpísanou týmto zákonom, je neplatný, len ak to výslovne ustanovuje tento zákon alebo osobitný predpis.

30. Pracovný pomer sa v zmysle § 42 ods. 1 Zákonníka práce zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi. S nesplnením písomnej formy pracovnej zmluvy však zákon neplatnosť tejto zmluvy nespája.

31. Naproti tomu podľa § 226 ods. 1 Zákonníka práce dohoda o vykonaní práce sa uzatvára písomne, inak je neplatná. Ide o absolútnu neplatnosť. Písomná dohoda o vykonaní práce sa uzatvára najneskôr deň pred dňom začatia výkonu práce.

32. Podľa § 17 ods. 3 Zákonníka práce neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak neplatnosť nespôsobil sám. Ak vznikne zamestnancovi následkom neplatného právneho úkonu škoda, je zamestnávateľ povinný ju nahradiť.

33. Podľa § 233 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. orgány inšpekcie práce, orgány štátnej banskej správy a ďalšie príslušné dozorné orgány podľa osobitného predpisu sú povinné poskytovať pobočke výsledky nimi vyšetrovaných pracovných úrazov a súčinnosť potrebnú na výkon úrazového poistenia podľa tohto zákona.

34. Podľa § 231 zákona č. 461/2003 Z. z. zamestnávateľ je povinný:

b) bod 1 prihlásiť do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia zamestnanca podľa § 4 ods. 1 na nemocenské poistenie, na dôchodkové poistenie a na poistenie v nezamestnanosti a zamestnanca podľa § 4 ods. 2, okrem zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o

brigádnickej práci študentov podľa § 227a, na dôchodkové poistenie pred vznikom týchto poistení, najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca.

h) oznámiť písomne pobočke pracovný úraz, ktorý si vyžiadal lekárske ošetrovanie alebo dočasnú pracovnú neschopnosť, najneskôr do troch dní odo dňa, keď sa o tomto pracovnom úraze dozvedel,

i) predkladať pobočke záznam o pracovnom úraze, ktorý podlieha evidencii a registrácii podľa osobitného predpisu, najneskôr do ôsmich dní odo dňa, keď sa o tomto pracovnom úraze dozvedel, a výsledky vyšetrovania pracovných úrazov a hlásenia o zistení chorôb z povolania do ôsmich dní od ich doručenia.

35. V zmysle § 239 veta prvá zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 30.06.2017 za porušenie povinností ustanovených v § 231 môže Sociálna poisťovňa uložiť pokutu až do 16.596,96 Eura.

36. Spor medzi zamestnancom a zamestnávateľom o základe nároku poškodeného zamestnanca na jednotlivé plnenia, vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom je spor, vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu. Pokiaľ zamestnávateľ úraz neuzná za pracovný, môže sa zamestnanec obrátiť na súd. O spore o určenie, či úraz je pracovným úrazom zamestnanca, rozhodujú v súdy v konaní o individuálnom pracovnoprávnom spore, uvedenom v § 316 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v spojení s čl. 9 Zákonníka práce. Na také konanie je v prvom stupni príslušný okresný súd, uvedený v § 23 CSP.

37. Podľa § 195 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. (Zákonník práce), ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere.

38. Zamestnávateľ zodpovedá zamestnancovi za škodu, ktorú utrpel pri výkone práce podľa uzatvorenej dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti alebo v priamej súvislosti s ním, rovnako ako zamestnancom v pracovnom pomere (§ 225 ods. 2 Zákonníka práce).

39. Zákon o sociálnom poistení upravuje len poistenie zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a nárok na úrazové dávky z takého poistenia, a upravuje, ktorý subjekt sa považuje za zamestnávateľa na účely tohto zákona. Plnenie z tohto poistenia vykonáva Sociálna poisťovňa. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. pritom nevyplýva oprávnenie Sociálnej poisťovne rozhodovať o tom, či úraz bol pracovným úrazom a kto zaň nesie zodpovednosť.

40. Ako je vyššie uvedené, na základe úrazového poistenia zodpovedného zamestnávateľa Sociálna poisťovňa rozhoduje len o priznaní úrazových dávok. Pred vydaním rozhodnutia je však organizačná zložka Sociálnej poisťovne povinná potupovať tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie (§ 195 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.).

41. Podľa § 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je organizačná zložka Sociálnej poisťovne takýmto rozhodnutím viazaná; inak si organizačná zložka Sociálnej poisťovne môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

42. Podľa § 193 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. organizačná zložka Sociálnej poisťovne preruší konanie, ak v lehote podľa § 210 ods. 2 nemožno presne a úplne zistiť skutočný stav vecí.

43. Kasačný súd na rozdiel od krajského súdu dospel k záveru, že právny názor žalovanej vychádza z nedostatočne zisteného skutočného stavu vecí. Krajský súd pritom sám nedostatočne zdôvodnil svoj právny záver, ktorá okolnosť by odôvodňovala zrušenie jeho rozsudku a vrátenie mu vecí na ďalšie konanie.

44. Z administratívneho spisu vyplýva, že žalobca uplatnil nárok na priznanie náhrady za sťaženie

spoločenského uplatnenia najskôr žiadosťou zo dňa 04.04.2015, doručenu pobočke Sociálnej poisťovne Levice dňa 13.04.2015, pričom za zamestnávateľa zodpovedného za pracovný úraz označil L. U.. Dňa 27.09.2017, teda ešte v priebehu konania o odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu, žalobca predložil pobočke Bratislava „opravenú“ žiadosť o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zo dňa 04.04.2015, v ktorej opravil označenie zamestnávateľa zodpovedného za pracovný úraz na: BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., Sabinovská 12, Bratislava. Túto okolnosť žalovaná opomenula.

45. Pokiaľ žalovaná v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázala na to, že podľa vyššie uvedeného protokolu žalobca „nemal vopred podpísanú zmluvu ani dohodu o vykonaní práce a spoločnosť BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o. nemala so žalobcom založený pracovnoprávny vzťah podľa zákona č. 311/2001 Z. z.“, toto jej tvrdenie je pri posudzovaní existencie pracovnoprávneho vzťahu žalobcu a spoločnosti BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. právne nevýznamné.

46. Pre nárok žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa zákona o sociálnom poistení, teda na plnenie Sociálnej poisťovne z úrazového poistenia zamestnávateľa je rozhodujúce, či v čase úrazu existoval medzi ním a spoločnosťou BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. pracovnoprávny vzťah, zakladajúci tejto spoločnosti úrazové poistenie (§ 4 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z.), či utrpel pracovný úraz (§ 8 ods. 1 písm. a/) pri plnení pracovných úloh pre túto spoločnosť.

47. Pokiaľ žalovaná dôvodila tým, že určiť, že v čase úrazu mal žalobca status zamestnanca, a že úraz bol úrazom pracovným nie je možné z dôvodu, že zamestnávateľ nespôsobuje a nepredložil Záznam o registrovanom pracovnom úraze a Oznámenie o poistnej udalosti a že ani žalobca nepredložil potrebné listinné dôkazy, pričom tvrdil, že práca mala trvať len tri dni a na druhej strane nevedel nič povedať o jeho zamestnávateľovi, uvedené tvrdenie nemôže byť dostatočným podkladom pre zamietnutie uplatneného nároku. Neznalosť právnej úpravy nemá byť zamestnancovi na ujmu, pokiaľ sám neodmietol podpísať jemu predkladanú zmluvu (dohodu), resp. ak zo strany zamestnávateľa k jej predloženiu na podpis ani nedošlo.

48. V danej veci medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že žalobca dňa 12.04.2013 utrpel úraz pri práci na vykladaní štrku zo železničného vagóna. Rozhodujúce je, či úraz utrpel ako zamestnanec (§ 4 zákona o sociálnom poistení) obchodnej spoločnosti BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. a či úraz možno na účely zákona o sociálnom poistení považovať za pracovný úraz.

49. Z rozhodnutia žalovanej nevyplýva, že by spoločnosť BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., nepovažovala za povinne úrazovo poisteného zamestnávateľa podľa § 16 zákona č. 461/2003 Z. z. Za spornú žalovaná považuje otázku, či žalobca mal v čase úrazu status zamestnanca podľa § 4 ods. 1 a 3 zákona č. 461/2003 Z. z..

50. Taktiež za spornú považovala otázku, či úraz je úrazom pracovným, teda úrazom utrpým pri plnení pracovných úloh pre úrazovo poisteného zamestnávateľa, keď BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. nepredložil potrebné listiny, t. j. Záznam o registrovanom pracovnom úraze a Oznámenie o poistnej udalosti.

51. Pokiaľ ide o nesplnenie si povinnosti uvažovaného zamestnávateľa prihlásiť zamestnanca do registra poistencov a dôchodkové poistenie pred vznikom týchto poistení, najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca, ako aj povinnosti predložiť Záznam o registrovanom pracovnom úraze a Oznámenie o poistnej udalosti, kasačný súd pripomína možnosť postupu podľa § 239 zákona č. 461/2003 Z. z..

52. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na to, že:

- v obchodnom registri Slovenskej republiky pri Okresnom súde Bratislava 1 je vo vložke č. 68578/B zapísaná spoločnosť BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., so sídlom Sabinovská 12, Bratislava a vo vložke č. 2117/B toho istého registrového súdu je zapísaná BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o., organizačná zložka, IČO: 47 240 822, so sídlom na tej istej adrese. Ide o dva samostatné subjekty, v oboch bol a je

konateľom D. N., bytom Q. XX, Q.. Samostatným subjektom je aj zahraničná právnická osoba BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o. Praha;

- podľa protokolu o vyšetrení príčin vzniku pracovného úrazu s ťažkou ujmom na zdraví č. IPV-070-26-2.6/P-J2, A25-13 zo dňa 20.06.2013 vyšetrenie kontrolovaného subjektu, za ktorého bola podľa protokolu považovaná BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o., so sídlom Koněvova 2660/141, Praha 3 - Žižkov, Česká republika, IČO: 24703672, sa vykonalo za účasti L. U., zamestnanca ktorý tvrdil, že zabezpečením vykládky štrku z vagónov na železničnej stanici Levoča bol (iba) poverený firmou BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., ale sám je zamestnancom BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o. Praha.

- z obsahu protokolu súčasne vyplýva, že výzva na predloženie dokladov potrebných k vyšetreniu príčin vzniku úrazu bola doručená tak spoločnosti BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o., Praha, ako aj spoločnosti BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., Bratislava (ktorej jediným spoločníkom je BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o.), ktorá však v protokole nebola označená ako zamestnávateľ zodpovedný za úraz, ani ako nelegálny zamestnávateľ. Podľa uvedeného protokolu nelegálnym zamestnávateľom a súčasne zamestnávateľom zodpovedným za pracovný úraz má byť BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o. Praha, a iba tomuto subjektu bol tento protokol aj zaslaný, avšak tento sa k nemu v stanovenej lehote nevyjadril, čím bol protokol považovaný za prerokovaný a uzatvorený ku dňu 04.07.2013. Protokol teda nebol doručený spoločnosti BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. a vo vzťahu k nej nemohol byť považovaný za prerokovaný a uzatvorený.

53. Povinnosť predložiť oznámenie o registrovanom pracovnom úraze príslušnému inšpektorátu práce podľa § 17 ods. 5 písm. a) bod 3 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci porušila podľa protokolu BRYNTIN RAIL CZ, s. r. o.. Uvedený protokol preto nemožno bez ďalšieho považovať za relevantný vo vzťahu k spoločnosti BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o..

54. Žalobcu elektronicky, dňa 12.04.2013 o 11:44.22 hod., prihlásil do poistenia na tlačive Registračný list FO (ďalej len „RL FO“) zamestnávateľ BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o., a to z titulu dohody o vykonaní práce. Z rozhodnutia žalovanej nie je dostatočne zrejmé, aký následok na nárok žalobcu spája vo vzťahu k ustanoveniu k § 17 ods. 3 Zákonníka práce a § 24 zákona o sociálnom poistení s okolnosťou, že zamestnávateľ prihlásil žalobcu do registra oneskorene, resp. že v doterajšom správnom konaní nebola preukázaná existencia písomnej formy dohody o vykonaní práce, príp. pracovná zmluva. Otázkou vzniku a charakteru pracovnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o. sa žalovaná nezaoberala dostatočne.

55. Samotná okolnosť, že žalobca v trestnej veci 5T/100/2015 na otázku, či podpisoval nejaké listiny, dohody a či vedel, pre koho pracoval dňa 15.06.2015 uviedol „Nie, nič. To bola len taká ústna dohoda“ a „neviem, viem, že to je nejaká firma Prajtim cz“ (foneticky), „ale neviem o nej nič, ani som nevedel predtým, ani ma to nezaujímalo, chcel som si len zarobiť“ nie je dôkazom o tom, že v čase úrazu žalobca nebol v pracovnoprávnom vzťahu s úrazovo poisteným zamestnávateľom, a že nešlo o pracovný úraz na účely zákona o sociálnom poistení.

56. Nepredloženie písomnej formy pracovnej zmluvy alebo dohody o vykonaní práce zo strany žalobcu nie je bez ďalšieho dôkazom o neexistencii písomnej formy takých právnych úkonov a dôkazom neexistencie pracovnoprávneho vzťahu žalobcu. Zamestnanec nemusí mať takú listinu vo svojej držbe, napríklad z dôvodu, že o takej potrebe nevedel, alebo preto, že mu jej rovnopis zamestnávateľ neposkytol. Taktiež nečinnosť zamestnávateľa v tomto smere nemožno bez ďalšieho vykladať v neprospech žalobcu ako dôkaz o neplatnosti dohody o vykonaní práce. Zákonník práce priamo nestanovuje sankciu neplatnosti pri uzavretí dohody až v deň začatia výkonu práce, sankciu neplatnosti spája len s nedostatkom jej písomnej formy - aj v takom prípade však Zákonník práce v § 17 ods. 3 pripúšťa vznik zodpovednosti zamestnávateľa za úraz. Prihlásenie žalobcu zamestnávateľom do poistenia z titulu dohody o pracovnej činnosti nevylučuje, že pracovno-právny vzťah mohol vzniknúť aj z iného titulu.

57. Ani v prípade, ak zamestnávateľ zostáva nečinný, Sociálna poisťovňa nemôže bez ďalšieho vec uzavrieť s tým, že ani zamestnanec nepreukázal, že išlo o úraz pracovný. Hoci o otázke, či ide alebo

nejde o pracovný úraz Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodovať, v zmysle § 198 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je oprávnená si o takej predbežnej otázke urobiť úsudok, tento je však povinná riadne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodniť. V prípade negatívneho záveru však, vzhľadom na potrebu zistiť pred rozhodnutím skutočný stav (§ 195 ods. 1 tohto zákona), musí postupovať podľa § 193 zákona o sociálnom poistení, umožniť žiadateľovi tak skutočnosť preukázať a žiadateľa vyzvať, aby predložil rozhodnutie súdu, ktorým bolo určené, že predmetný úraz je úrazom pracovným, resp. vyzvať ho, aby sa takého určenia domáhal žalobou na príslušný okresný súd. Na ten účel mu musí poskytnúť primeranú lehotu, s ohľadom nielen na zabezpečenie potrebných podkladov a prípravu podania (žaloby) na súd, ale, vzhľadom na náročnosť takeého pracovnoprávneho sporu, aj na zabezpečenie právneho zastúpenia. Iba v prípade, ak žiadateľ napriek takému postupu nereaguje a nepreukáže, že žalobu podal, môže si takú otázku zodpovedať, ale musí ju dostatočne odôvodniť. V prípade podania takej žaloby na súd však preruší konanie (§ 193 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z.).

58. Žalovaná uvedeným spôsobom nepostupovala. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd preto dospel k záveru, že zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci, a že došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia [§ 191 ods. 1 písm. e) a g) SSP]. Rozsudok krajského súdu preto zmenil, rozhodnutie žalovanej zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie (§ 462 ods. 2 SSP).

59. V ďalšom konaní Sociálna poisťovňa doplní dokazovanie v naznačenom smere, pričom prihliadne na okolnosť, že na súde už prebieha (prebehlo) konanie o určenie, že úraz, ktorý navrhovateľ utrpel dňa 12.04.2013, je úrazom pracovným a že zaň má zodpovedať spoločnosť BRYNTIN TECHNOLOGIES, s. r. o.. O nároku žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia rozhodne znovu a svoje rozhodnutie riadne odôvodní v naznačenom smere.

60. Keďže sťažovateľ mal v kasačnom konaní plný úspech, kasačný súd mu podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 136 veta druhá, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP priznal plnú náhradu účelne vynaložených trov kasačného konania a konania pred krajským súdom. O výške priznanej náhrady trov rozhodne krajský súd po právoplatnosti tohto rozsudku podľa § 467 ods. 2 a § 175 ods. 2 SSP.

61. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.